

VIRKA-AJAN ULKOPUOLINEN SOSIAALIPÄIVYSTYS

Perusturvalautakunta 02.10.2019 § 69

Jyväskylän kaupungin sosiaalipäivystysyksikön palvelut Keski-Suomen kunnille vuonna 2020

Jyväskylän kaupungin sosiaalipäivystysyksikkö järjestää Jyväskylän lisäksi 14 Keski-Suomen kunnalle virka-ajan ulkopuoliset kiireelliset sosiaalipalvelut sekä virka-aikaiset sosiaalityön palvelut Jyväskylän poliisiasemalla. Muutoin virka-aikaisten päivystyspalveluiden järjestämisestä vastaa kukin kunta itse. Saarikan ja Wiitaunionin kuntayhtymistä on tiedusteltu Jyväskylän mahdollisuutta tuottaa sosiaalipäivystysyksikön palvelut myös pohjoisen Keski-Suomen kunnille (Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi ja Viitasaari). Tällöin palvelun piirissä olisivat kaikki Keski-Suomen kunnat asukkaineen vuonna 2020.

Palvelukuvaus

Vuonna 2019 Sosiaalipäivystysyksikössä työskentelee 7 virkasuhteista, päivystystyötä tekevää sosiaalityöntekijää, joilla on laajat päätösoikeudet. Päivystäjät työskentelevät pääsääntöisesti virka-ajan ulkopuolella. Työvuorossa on 1-2 sosiaalityöntekijää. Yksikön johtava sosiaalityöntekijä työskentelee virka-aikaan ja vastaa esimiestyön lisäksi poliisisosiaalityöstä. Sosiaalipäivystykseen saa yhteyden suoran asiakasnumeron, viranomaisnumeron tai hätäkeskuksen kautta. Hätäkeskus välittää tehtävät sosiaalipäivystykseen VIRVE-päätelaitteella.

Virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys järjestää osaltaan kiireelliset ja välttämättömät sosiaalipalvelut kaikenikäisille kuntalaisille (SHL 11§, 12§, 29§, LSL 11§). Asiakkaan tarvitsema välitön turva ja huolenpito järjestetään erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa. Sosiaalipäivystyksen tehtäviin kuuluu asiakkaiden välittömän tuen ja avun tarpeen arviointi ja palveluiden järjestäminen sekä tarvittavien viranomaispäätösten tekeminen.

Sosiaalipäivystys toimii yhteistyössä mm. muiden sosiaalipalveluiden tuottajien, ensihoitopalvelun, terveydenhuollon päivystyksen, pelastustoimen, poliisin ja hätäkeskuksen kanssa. Asiakkaana voi olla esimerkiksi asianmukaista hoivaa vaille jäänyt ikääntynyt henkilö tai lapsi, lähisuhdeväkivaltaa kokenut henkilö tai nuori ongelmineen. Lisäksi erilaiset vaara- ja uhkatilanteet sekä onnettomuudet voivat edellyttää välittömiä sosiaalipalveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi tulipalot, liikenneonnettomuudet, heitteillejätöt, rikoksen uhriksi joutuminen sekä suuria ihmisryhmiä koskevat häiriötilanteet.

Sosiaalipäivystys osallistuu psykososiaalisen tuen toteuttamiseen kiireellisissä tilanteissa. Kriisi- ja häiriötilanteissa tarvitaan psyykkisen tuen ja sosiaalityön tehtävien lisäksi usein käytännön auttamistoimia. Sosiaalipäivystyksessä asiakkuudet ovat ajallisesti lyhytkestoisia. Päivystystyöhön kuuluu jatkopalveluiden tarpeen arviointi ja asiakkaan ohjaaminen niihin. Jyväskylän sosiaalipäivystysyksikkö vastaa poliisisosiaalityöstä Jyväskylän poliisiasemalla virka-aikana. Johtava sosiaalityöntekijä on palvelusta pää-

vastuullinen. Asiakkaina ovat kaikenikäiset, jotka poliisin kanssa asioidessaan tarvitsevat myös sosiaalityön palveluita. Suurin osa poliisilaitoksen sosiaalityön tehtävistä liittyy tilanteisiin, joissa joko aikuisen tai lapsen epäillänsä syyllistyneen rikokseen.

Poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä osallistuu poliisin suorittamaan esitutkintaan, syyttäjän järjestämiin huumepuhutuksiin sekä tuomioistuinkäsittelyyn silloin kun rikoksesta epäiltynä on 15-17 –vuotias (LSL 24§). Sosiaalityöntekijä osallistuu asiakas- ja viranomaisyhteistyöhön silloin kun alaikäiseen epäillänsä kohdistuneen LSL 25§:n ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva väkivalta- tai seksuaalirikos. Aikuisasiakkaista suurin yksittäinen asiakasryhmä on poliisivankilan asiakkaat. Sosiaalityöntekijä tekee palvelutarpeen arviointia (SHL 36§) ja lastensuojelutarpeen arviointia (LSL 26§) silloin kun selvitystyö on mahdollista tehdä poliisilaitoksen sosiaalityössä eikä asiakkaalla ole asiakkuutta muualla palveluissa. Tarvittaessa asiakas ohjataan ensivaiheen tuen jälkeen palveluissa eteenpäin.

Poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän työtila on Jyväskylän poliisiasemalla, mutta hän työskentelee tarvittaessa myös maakunnan muilla poliisiasemilla. Sosiaalityöntekijä toimii sosiaalityön asiantuntijana poliisiasemalla ja muissa yhteistyöverkostoissa erityisesti alaikäisten tekemiin tai heihin kohdistuneisiin rikoksiin liittyvissä asioissa. Työhön sisältyy asiakastyön ohella paljon asiantuntijakonsultaation antamista sekä eri toimijoiden yhteistyön koordinoimista. Tärkeimpiä yhteistyötahoja poliisin ohella ovat alueen sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukset, KYS:n lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikkö, varhaiskasvatus ja opetustoimi sekä syyttäjä ja oikeuslaitos.

Virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystyksen tehtävämäärän kasvaminen

Sosiaalipäivystystehtävät ovat lisääntyneet joka vuosi. Vuonna 2018 päivystystehtäviä oli 3017 kpl eli 23% enemmän kuin edellisenä vuonna (v. 2017; 2442 kpl, v. 2016; 2002 kpl, v. 2015; 1731 kpl).

Nykyinen sosiaalihuoltolaki on lisännyt viivytyksettä järjestettävien sosiaalipalveluiden määrää ja tästä on aiheutunut myös sosiaalipäivystykselle uusia tehtäviä, mm. kiireelliset lastensuojelun tukitoimet asiakkaiden kotiin sekä taloudellisen avun ja majoituksen järjestäminen kaikkina vuorokauden aikoina.

Aikuisten ja vanhusten avuntarpeisiin liittyvät tehtävät ovat lisääntyneet viime vuosina merkittävästi. Muutokset edellyttävät sosiaalipäivystyksen työntekijöiltä lastensuojelun lisäksi aiempaa laajempaa sosiaalityön osaamista ja lisäävät siten entisestään päivystystyön vaativuutta.

Aikuisen avuntarpeeseen liittyviä tehtäviä oli viime vuonna 57% enemmän kuin edellisenä vuonna (v. 2018; 274, v. 2017; 174 kpl, 2016; 78 kpl). Vanhusten avuntarpeeseen liittyviä tehtäviä oli 83% enemmän kuin edellisenä vuonna (v. 2018; 218, v. 2017; 119, v. 2016; 29 kpl).

Hätäkeskuksen VIRVE-päätelaitteen kautta välittämät sosiaalipäivystystehtävät ovat lisääntyneet viime vuosina ja hätäkeskus oli myös viime vuonna yleisin yhteydenottaja sosiaalipäivystykseen. STM:n linjauksen mukaisesti kuntalaisen on kuitenkin voitava olla myös suoraan yhteydessä sosiaalipäivystykseen kaikkina vuorokaudenaikoina. Jyväskylän sosiaalipäivystysyksikössä on VIRVE-päätelaitteiden lisäksi käytössä viranomaisnumero ja suora asiakasnumero.

Uusi ERICA-hätäkeskusjärjestelmä on otettu käyttöön alkuvuodesta 2019 ja se on parantanut entisestään sosiaalipäivystyksen nopeaa hälyttämistä ja siten asiakkaiden saamaa palvelua. Uuden järjestelmän on valtakunnallisesti arvioitu lisäävän sosiaalipäivystystehtäviä huomattavasti.

Tarvittava lisäresurssi vuonna 2020 ja kustannusten jakautuminen

Kasvavat tehtävämäärät ja palvelun laajentuminen koko Keski-Suomeen, pohjoisen Keski-Suomen kunnat mukaan lukien, edellyttävät kolmen sosiaalityöntekijän lisäämistä, jotta päivystystehtävät pysytään hoitamaan oikea-aikaisesti.

Lisäresurssin myötä kaikkiin työvuoroihin saadaan kaksi sosiaalityöntekijää. Sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijöillä on laajat päätösoikeudet ja sosiaalipäivystyksessä tehdään myös asiakkaiden itsemääräämisoikeutta rajoittavia viranhaltijapäätöksiä. Siksi on merkittävää palvelun laadun ja sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan kannalta, että tilanteita on arvioimassa ja ratkaisuja tekemässä kaksi sosiaalityöntekijää. Kiireisimpiin päivystysvuoroihin saataisiin lisäresurssin myötä kolmas työntekijä, joka mahdollistaa päällekkäisten päivystystehtävien hoitamisen maantieteellisesti laajalla alueella.

Sosiaalipäivystysyksikkö tulee sijoittumaan uuteen sairaalaan sen valmistuessa. Tämä parantaa yhteistyötä terveydenhuollon päivystyksen kanssa. Vuoden 2020 aikana on tarkoitus selvittää sosiaalipäivystysyksikön kehittäminen 24/7 palveluksi maakunnassa. Samalla selvitetään toimintamallit kuntien sosiaalityön kanssa sekä yhdyspinnat kriisipäivystyksen ja sairaanhoitopiirin sosiaalityön kanssa.

Sosiaalipäivystysyksikön palveluiden kustannusten jakautumisesta on neuvoteltu palvelun kuntakokouksissa 5.9.2018 ja 11.9.2019. Palvelun kustannusten jakoperusteiden mukaisesti vuodesta 2020 alkaen Jyväskylän kaupunki maksaa puolet kustannuksista ja toisen puolen Keski-Suomen muut kunnat asukaslukujensa suhteessa.

Sopimusluonnos ja liite kustannusten jakautumisesta esityslistan liitteenä.

(Asian valmistelija vt. johtava sosiaalityöntekijä Aila Niinikoski, puh. 040 176 8057)

Perusturvajohtajan ehdotus:

Perusturvalautakunta päättää hyväksyä Jyväskylän kaupungin perusturvan toimialan virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystysyksikön palveluiden laajentumisen kaikkiin Keski-Suomen kuntiin, tarvittavan henkilöstölisäyksen ja kustannusten jakautumisen esittelytekstin mukaisesti.

Virkatehtävän hoitamisesta kuntalain 54 §:n mukaisesti ja palveluiden ostamisesta tehdään uusi sopimus Joutsan kunnan ja Jyväskylän kaupungin välillä. Sopimukset voidaan allekirjoittaa, kun Jyväskylän kaupungin perusturvan talousarvion 2020 käyttösuunnitelma on vahvistettu.

Päätös:

Perusturvajohtajan ehdotus hyväksyttiin.
